

KALEVI KESKSTADIONI ARHITEKTUURIVÕISTLUS ŽÜRII LÕPP-PROTOKOLL

Žürii istung: 18. mail 2017 kl 10–12, Kaitseliidu peastaap, Toompea 8, Tallinn

Ideekonkursi eesmärk oli leida arhitektuurne eskiislahendus Kalevi keskstaadionile (Staadioni 3, Tallinn), et täpsustada koostatavat detailplaneeringut ja leida ideid ehitusprojekti arendamiseks. Võistlus korraldati MTÜ Eesti Spordiselts Kalev eestvedamisel koostöös Kultuuriministeeriumi, Tallinna Linnavalitsuse, Eesti rahvusstaadioni töörühma ja Eesti Arhitektide Liiduga.

Projekti üldeesmärk on luua rahvusvahelistele nõuetele vastav multifunktsionaalne staadion ja selle tegevust toetav taristu komplekssete suurürituste (sealhulgas üle-eestiliste tantsu- ja võimlemispidude) korraldamiseks 15 000 pealtvaataja osavõtul (laiendatav kuni 30 000 pealtvaataja istekohani), samuti parandada elanike rekreatsioonivõimalusi (Rahva Raja alguspunkt, sportlaste treenimisvõimalused, kehakultuur laiemalt).

Konkursi liik oli avalik kaheetapiline ehitise eskiisi võistlus. Võistluse esimeseks etapiks, tähtajaga 15. veebruar 2017 saabus Eesti Arhitektide Liitu 11 ideekavandit, millest žürii valis (istungid 22.02 ja 28.02) anonüümselt märgusõnade kaudu välja viis konkursi teise etappi edasipääsejat. Teise etapi tähtajaks 8. maiks esitasid võistlejad täiendatud eskiisid koos maketiga. Žürii kaasas kavandite hindamiseks sõltumatuid eksperte: ehitusinsener Heiki Meos (Estkonsult OÜ), eelarvestus ja insenerabi Tanel Seppel ja Tarmo Lüll (OÜ Telora).

Kuna žürii ei jõudnud lõppotsuses konsensusele, jaotusid Kalevi keskstaadioni arhitektuurivõistluse auhinnad hääletuse teel järgmiselt:

- I preemia – võistlustöö märgusõnaga „Katel“ (34 000 eurot)
- II preemia – võistlustöö märgusõnaga „Sülem“ (25 000 eurot)
- III preemia – võistlustöö märgusõnaga „Hiieloo“ (17 000 eurot)

/allkirjastatud digitaalselt/

Žürii esimees: Aleksander Tammert, MTÜ Eesti Spordiselts Kalev, juhatuse liige

Žürii liikmed: Endrik Mänd, Tallinna Linnavalitsus, peaarhitekt

Andi Einaste, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, tehniline produtsent

Samuli Woolston, SAFA, arhitekt (Soome)

Katrin Koov, Eesti Arhitektide Liit, arhitekt

Raine Karp, Eesti Arhitektide Liit, arhitekt

Andres Alver, Eesti Arhitektide Liit, arhitekt

Žürii kommentaar ideevõistlusele

Kõige üllatavam selle võistluse juures oli osalejate vähene arv. Ometi on tegu huvitava ülesandega – riigi esindusrajatisega. Ka võistluse eelarve oli võistluste ajaloos pretsedenditult suur. Vaatamata suhteliselt väiksele arvule oli laekunud tööde hulgas siiski huvitavaid ja kvaliteetseid ideid.

Nii esmase valiku tegemine kui ka teise vooru tööde hulgast parima valimine osutus keeruliseks ülesandeks, sest peaaegu igal tööil oli nii tugevaid külgi kui ka puudusi. Leidus kunstiliselt kõrgetasemelisi töid, mis ei vastanud lõpuni funktsionaalsetele nõuetele, samas ka hästi läbitöötatud logistikaga, kuid segase tervikuga töid. Paljude tööde puhul täheldas žürii ehituskonstruktiivset oskamatust.

Võistlejatele tegi ülesande keerukaks staadioni rajamise etapilisuse nõue. Mõlemas ehitusjärgus peab tagatud olema nii esinduslik arhitektuurne vorm kui ka funktsionaalne ruumi- ja maastikulahendus, mis toimib tervikliku ja ühtsustunnet tugevdava staadioniruumina nii spordiürituste kui ka tantsupidude puhul. Osalt segas võistlejaid kindlasti ka enneaegselt tehtud detailplaneering ja teatud ebamäärasus programmis.

Lõpliku valiku tegi žürii siiski arhitektuursest kvaliteedist ja tervikust lähtuvalt. Kuigi igas aspektis tellija vajadusi rahuldavat lahendust võistlusel ei olnud, on võidutööl tänu oma tugevale arhitektuursele ja funktsionaalsele kvaliteedile suurim potentsiaal saada esinduslikuks ja hästi toimivaks spordi- ja tantsukeskuseks.

I PREMIA, „Katel“

Arhitektuuriselt, funktsionaalselt ja kontekstuaalselt tugevaim lahendus. Voolavat pargimaastikku tasakaalustavad selge joone ja ajatu arhitektuuriga mahud loovad rahvusstaadionile sobiva väärrika keskkonna. Maastik toetab nii publiku kui ka esinejate liikumisi. Pinnavormiga mängides ja staadioni kõrgust suurendades saadud staadionikatel liidab sealviibijaid, aidates tugevdada ühtsustunnet nii tantsupeol kui ka spordivõistlusel.

Staadioniruum toimib ühtse tervikuna ka esimeses ehitusetapis. Üks väheseid ideelahendusi, kus esimese ja teise etapi mahud on suudetud omavahel valutult kombineerida nõnda, et ka esimene etapp mõjub tervikuna ning teise etapi ehitusmahud ei varjuta esimeses etapis valmiva staadioni ruumimõju. Insener-tehnilisi probleeme võib tekkida varikatuse realiseerimisega esimeses ehitusjärgus, katuse konstruktsioon tuleks detailsemalt läbi töötada.

Funktsionaalselt toimiv staadion, mis annab võimaluse pidada seal tantsupidusid: võimaldatud on tantsijate pääs staadionile nii tribüünide alt kui ka treppidest. Samuti arvestab lahendus teiste suurürituste vajadustega – kogu staadioni perimeeter on kasutatav ja toimib tervikuna.

Hästi läbi mõeldud maastikulahendus, kus staadioni maastik moodustab osa Härjapea jõe uhtoru pargimaastikust, toetades rahvusstaadionile sobivat esinduslikku ruumimuljet ja juhatades linna poolt tulevad külalised alates Tiigiveski pargist loomulikku jalgteede võrgustikku mööda kohale. Üksnes väike parkla takistab praeguses lahenduses sujuvat sissepääsu.

Lisaks on ideekavandi autorid pakkunud välja võistluse elegantseima tuletorni, mille žürii soovib kindlasti ellu viia juba esimeses ehitusjärgus.

Žürii ettepanekud edasiseks tööks võidukavandiga

- Leida lahendus jääda esimeses etapis eelarve piiresse ja samas ehitada funktsioneeriv staadion. Neli maa-alust korrust tundub selge liialdusena ja kallis.
- Veel kord vaadata töö autoritega üle tantsupeo vajadustest lähtuvad tingimused.

- Tellijaga lõplikult kokku leppida esimese ehitusetapi kohtade arv põhitribüünidel ja vähendada maa-aluste korruste arvu.
- Anda usutavam lahendus esimese ehitusetapi varikatusele – projekti kohaselt pole see teostatav. Variant on katus jätta teise ehitusetappi. Lahendada katusevee (lume) probleem.
- Kontrollida vahekäikude piisavust tribüünidel. Viimased trepiotsad peaksid olema käigusuunalised ja kokkulükatavad.
- Teise etapi maht tuleb üle vaadata ja lõimida valutult kogu baasi tööga.

II PREEMIA, „Sülem“

Tugevaima sissepoole suunatud ruumimõjuga ideelahendus, mille puhul rahvusstaadioni sümboli loob elegantse kergkonstruktsiooniga publikut liitev varikatus. Töö kandev idee ongi katus, mille tehnilist lahendust ja maksumust on võistluse teises etapis täpsustatud, kuid mille tegelik maksumus on ekspertide hinnangul ideekavandis pakutud hinnast märkimisväärselt kõrgem. Kuna põhiidee säilimiseks ja terviklikkuse huvides on katuse väljaehitamine esimeses ehitusetapis vältimatu, on eelarves püsimine problemaatiline vaatamata sellele, et etteantud ruumiprogrammi mahtu on võistlustöös tunduvalt vähendatud. Ideevõistluse teises etapis lisatud fassaadilahendus töötab varikatuse esinduslikule vormile jõuliselt vastu, moodustades staadionile häirivalt kirju ja ebavääriga kesta.

Esimeses võistlusetapis välja pakutud kõrguspiiri ületanud tornmaja on asendatud kahe väiksemaga, aga nende lahendus mõjub formaalselt. Hooned ei haaku staadioniga ja nende kohta pole antud täpsemat plaanilahendust. Visandlikku lähenemist selgitab autorite ettepanek piirduda staadioni ehitusel esimese etapiga, kuid see ei vasta tellija plaanidele. Puudub nägemus istekohtade arvu suurendamise kohta 30 000ni, mis oli tingimustes nõutud.

Staadioni tribüünid on teises võistlusetapis esimese korruse tasapinnal tõstetud ja ka ligipääse on lisatud, et tantsijad pääseksid tantsupeo ajal staadionile massina, kuid liikumisruum on jäetud väga kitsaks ja ebamugavaks – treppidest üles-alla liikumine, kitsad koridorid „kioskite“ vahel, vähene liikumisruum staadioni perimeetril. Tantsupeo vajadustest lähtuvalt on vajadus liikuda suurtel massidel (10 000 tantsijat) staadioni tribüünidetagusel alal mööda perimeetrit, mitte lihtsalt staadionile ja sealt ära. Siinse töö ideelahendused aga piiravad liikumist mööda perimeetrit oluliselt, sellega halvendavad isegi olemasolevat seisukorda.

Maastikulahendus on suhteliselt jäik ja reglementeeritud, ei sulandu loomulikult ümbritsevasse keskkonda. Puudu jääb esinduslikkusest pargialal ja juurdepääsude lahenduses. Positiivselt poolelt on parkimine viidud suures osas maa alla, jättes staadioniümbruse bussidest vabaks.

Staadioniruum seevastu on üks ideevõistluse parimaid, katkestuseta tribüüniring loob tugeva ühtsustunde.

III PREMIA, „Hieloo“

Detailideni läbi lahendatud ideekavand. Arhitektuuriselt selge idee paigutada staadioni vajalikud kõrvalfunktsioonid kahte kaarjasse hoonemahtu, mis raamistavad ida- ja lääntribüüne ning moodustavad neile tausta, n-ö tugeva seljataguse. Lõpplahendus on muutunud aga liiga jutustavaks ning erinevatest arhitektuursetest ja dekoratiivsetest elementidest ülekuhjatuks, eesmärgiga täita kõiki etteantud võistlustingimusi.

Tribüünide katus ei haaku kujunduselt hästi ülejäänud kompleksiga. Rõdtribüün on endiselt liiga kõrge ja järsu kaldega, mistõttu ei ole nähtavus hea ja staadioniruum jääb hakituks. Ruumiprogramm on põhjalikult läbi analüüsitud ja kompaktselt paigutatud. Tööl on kõige paremini lahendatud logistika ja liikumine tantsupeo seisukohast, mida võimaldavad alt vabad ja vaiadele tõstetud tribüünid, kuigi ära on jäetud juurdepääs kellatornist ning kogunemisala maratonivärava ümber on liiga väike. Sümpaatne on ettepanek paigutada basseini eraldi hoonesse, mis annab ka eraldi arendamise võimaluse.

Maastiku peale on mõeldud ja staadionikompleks on pargiruumiga lõimitud. Kogu ala planeering on hästi läbimõeldud ja toimiv. Hinnanguliselt üks soodsamaid lahendusi esimeses ehitusjärgus. Etapilisus hästi läbi mõeldud.

Ülejäänud ideevõistluse teise etapi pääsenud ideekavandid

„Hoov“

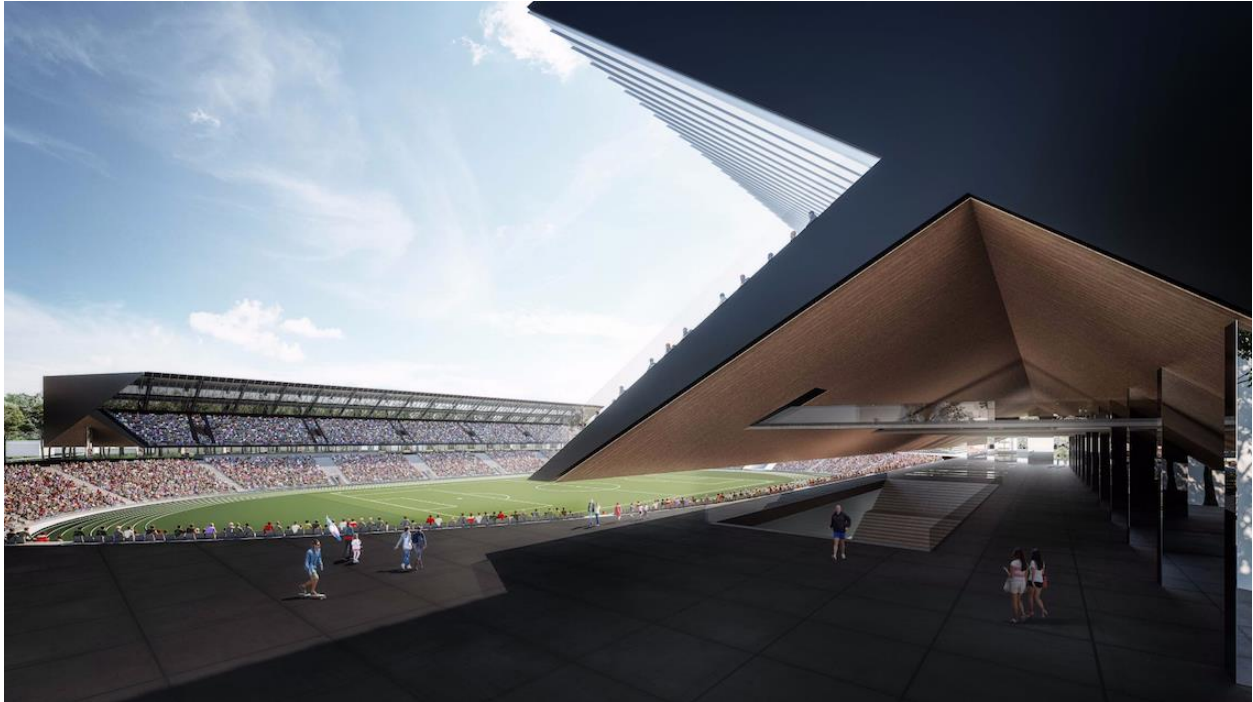

Arhitektuuriliselt omanäoline ja ootamatu lahendus ristkülikukujulise staadioni ja rangesse ruudustikku asetuva hoonekogumiga, mis kahjuks ei arvesta ümbritseva keskkonna ega linnaehitusliku situatsiooniga, vaid lõikub maastikku järsu kunstliku katkestusena. Puidu kasutamine on positiivne, kuid küsimusi tekitab puitkonstruktsiooni kestus ajas. Piltidel esitatud sirgjooneline puhas konstruktsioon muutub reaalsuses märksa keerukamaks ja tihedamaks (sh lisanduvad diagonaalid).

Tantsupeo seisukohast on lahendus vastuvõetav, kuigi tavalisest teistmoodi lahendatud nurkadest pealetulekuga. Sisetänavade idee on hea. Funktsionaalselt suhteliselt hästi toimiv, sammastel asuv hoonestus ja tribüünid võimaldavad avatud ja ühetasandilist liikumist. Kogunemisalad on nii maapinna kui ka staadioni tasandil. Tribüünid on aga endiselt liiga järsud. Kolmetasandilised tribüünid ei ole mõistlik lahendus. Etapilisus selge ja suhteliselt paindlik. Maa-alune maht on aga väga suur, mis teeb esimese etapi ehitusmaksumuse väga kõrgeks võrreldes teiste ideekavanditega. Seletuskiri on väga napp.

Harjumatu staadion Eesti oludesse, sobiks pigem suurtele jalgpalliriikidele. Lahendus üldiselt hästi läbi mõeldud, kuid välimus ülepakutult range ja ratsionaalne, luues pigem tehasekompleksi mulje.

„Rehi“

Ideekavandi tugevaim külg on visuaalselt kaunis disain ja erinevaid mahtusid siduv arhitektuur, mis loob põnevaid uusi ruumilisi olukordi, kuid funktsionaalsus on jäänud tagaplaanile. Teises etapis väljaehitatav tribüün-varikatus on võimas struktuur, mis on konstruktiivselt keeruline, kuid ei täida oma otstarvet vihma ja tuule eest kaitsjana. Peegeldav kaldlagi on efektne, ent võib staadionil toimuva jälgimist segada. Ülemised tribüünid on väga järsu kaldega, inimesed ei pruugi end seal „õhus rippudes“ turvaliselt tunda.

Side maastiku ja ümbritsevate spordihoonetega on läbi mõeldud ja mahtudest moodustub loogiline tervik. Sümpaatsed on hoonete vahele moodustuvad väljakud, mis tugevdavad kohalejõudmise tunnet, kuid staadioni asukohta on muudetud ja see väljub osaliselt planeeringualast. Staadioni spordiala ühte äärde nihutamine on ebatraditsiooniline lahendus. Funktsionaalne lahendus ei ole väga hästi läbi töötatud – osa funktsioone puudub (nt võistluskeskus) või on igapäevatööks ebamugavad. Üles tõstetud tribüünide alt pääseb küll hästi liikuma, kuid liikumisruum ümber staadioni perimeetri on kohati praegusestki kitsam (nt Maratoni värava pool) ja ei vasta tantsupeo tingimustele. Parkimiskohtade arv esimeses etapis ei vasta tingimustele.

Arhitektuuriliselt põnev lahendus, aga funktsionaalselt ebaõnnestunud. Töö ei arenenud võistluse teises etapis selliseks, nagu olid ootused.